

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Ladislava Hejtmánka a soudkyně JUDr. Naděždy Treschlové a Mgr. Kateřiny Kozákové ve věci žalobce: **P. N., X.**, t.č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Mírov, zastoupen Mgr. Filipem Wágnerem, advokátem, se sídlem Olšanská 2643/1a, Praha 3, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 3. 2021, č.j. 10-01.000115/21-002,

takto:

- I. Rozhodnutí České advokátní komory ze dne 25. 3. 2021, č.j. 10-01-000115/21-002, **se ruší** a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. O odměně soudem ustanoveného advokáta žalobce **bude rozhodnuto** samostatným usnesením.

Odůvodnění:

- [1] Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhal přezkoumání a zrušení rozhodnutí žalované ze dne 25. 3. 2021, č.j. 10-01-000115/21-002 (dále též „napadené rozhodnutí“), kterým žalobci nebyl určen advokát k poskytnutí bezplatné právní služby dle ustanovení § 18c zákona č. 89/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), k zastoupení v řízení před Ústavním soudem ve věci vedené pod sp.zn. IV.ÚS 56/21.
- [2] V podané žalobě žalobce uvedl, že mu žalovaná odmítla ustanovit právního zástupce pro řízení o ústavní stížnosti, ačkoliv je prokazatelně nemajetný a zároveň mu Ústavní soud stanovil lhůtu 60 dnů k odstranění vad podání, jež byla znovu prodloužena do 1. 5. 2021.

- [3] K argumentaci žalované zneužíváním práva na bezplatnou právní pomoc namítal, že první vyhovující žádost je datována 2. 5. 2021, přičemž jde v daném případě o 25 ustanovení obhájce za cca 8 let (poslední vyhovující žádost je ze dne 13. 3. 2019). Časové rozpětí všech 47 žádostí je dokonce 10 let – 2011 až 2021. Žalobce proto namítal, že úvaha žalované popírá nejen zákon, ale rovněž ústavní právo na právní pomoc v řízení dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.
- [4] Dále žalobce označil za lživé tvrzení žalované, že již při podání ústavní stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem, neboť náležitosti ústavní stížnosti lze posléze doplnit. Dále uvedl, že k odeslání žádosti žalované došlo dne 22. 2. 2021, kdy mu skončila izolace ve věznici Mírov (od 11. 2. 2021 do 22. 2. 2021), která nastala po příjezdu z Ostravy, kam byl eskortován ve věci sp.zn. 29T 1/2011. Argumentaci lhůtou k podání ústavní stížnosti tak žalobce označil za hrubě nesprávnou, jelikož jde o lhůtu, která může být – vlivem okolností a soudcovské úvahy – prodloužena. Tak se stalo i v tomto případě, kdy mu Ústavní soud pod vlivem okolností (operace žlučníku, nouzový stav, zaměstnanost právníků) lhůtu k odstranění vad prodloužil na datum 1. 5. 2021.
- [5] Žalobce v podání doručeném zdejšímu soudu dne 21. 5. 2021 odkázal na závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 2. 2021, č.j. 10 As 395/2020-17, dle kterého popření práva na právní pomoc tvrzením o „zneužívání“ tohoto práva musí vzít v potaz dobu, za kterou bylo oněch 47 žádostí naakumulováno (od roku 2011), a zároveň povahu sporů, pro něž bylo o ustanovení obhájce žádáno. Dle žalobce pak nelze přehlédnout, že 25 jeho žádostem bylo vyhověno.
- [6] V podání doručeném soudu dne 4. 6. 2021 žalobce opětovně odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 10 As 395/2020-17. Dále zdůraznil, že žalovaná trvale porušuje jeho základní právo na právní pomoc. Uvedl, že se nemůže bránit jinak než soudně.
- [7] Žalovaná v písemném vyjádření k podané žalobě navrhovala její zamítnutí. Uvedla, že ve svém rozhodnutí zmínila, že pouze sociální situace žadatele není zákonným důvodem, pro který by žadateli vzniklo právo na určení advokáta k poskytnutí právní služby. A proto byl nevyhovující výrok napadeného rozhodnutí odůvodněn jinými zákonnými důvody. K námitkám ohledně zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc uvedla, že žalobce má zřejmě za to, že žalovaná je povinna mu pro každou věc advokáta určit, a to i přesto, že má zkušenost, že ne vždy jeho žádostem v minulosti vyhověla. Uvedla, že první žádost podal žalobce dne 15. 3. 2011, poslední dne 17. 8. 2021. Proto není dle žalované pravdivé tvrzení žalobce, že poslední přecházející žádost podal dne 13. 3. 2019, neboť po březnu 2019 podal žalobce ještě žádosti v těchto dnech: 14. 5. 2019, 27. 11. 2019, 10. 7. 2020 a 24. 2. 2021. Uvedla, že chce-li žalobce vést takto velké množství sporů, tak musí být připraven na naplnění základního způsobu zajištění si právní pomoci advokáta, a to zvolení si advokáta. Dále konstatovala, že se v napadeném rozhodnutí s otázkou počtu žádostí žalobce vypořádala tak, že uvedla celkový počet žádostí (celkem 47) a počet vyhovujících rozhodnutí (celkem 25). Učinila tak ne proto, aby byl zjišťován průměr žádostí za předemtných 10 či 11 let, ale aby zdůraznila, že institut určení advokáta má být výjimečný, resp. že ho nelze vnímat tak, že žadatel má ČAK žádat o určení advokáta pro všechna svá řízení a spory, které se rozhodne vést, nebo která jsou proti němu vedena, neboť v takovém případě by se jednalo (a jedná) a o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc ve smyslu ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii.

- [8] K námitkám ohledně včasného podání žádosti a náležitostem podání žalovaná uvedla, že v žádosti žalobce poptával advokáta pro určení řízení o ústavní stížnosti proti usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 11. 2020, č.j. Vol 5/2020-22. Uvedla, že nemá přesnou informaci o tom, kdy žalobce podal proti tomuto usnesení ústavní stížnost, ale z usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2021, sp.zn. IV.ÚS 56/21 vyplývá, že žalobcem podaná stížnost byla doručena dne 8. 1. 2021 a byla podána (k přepravě) včas. Ústavní soud výzvou ze dne 13. 1. 2021 vyzval žalobce k odstranění vad podání, mimo jiné k odstranění nedostatku právního zastoupení advokátem, a to do 60 dnů. Žalobce však podal žádost žalované až dne 21. 2. 2021. Zdůraznila, že žádost musí být podána včas, přičemž žalovaný má o žádosti rozhodnout do 30 dnů, ale současně tak, aby případně určený advokát měl dostatek času na seznámení se s danou problematikou a podal (zde doplnil) včas a řádně ústavní stížnost. Proto žalovaná vyhodnotila žádost žalobce jako nikoli včasnou.
- [9] Žalovaná dále poukázala na to, že žalobce musí tvrdit a prokázat, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu (ustanovení § 65 odst. 1 s.r.s.). V řízení o ústavní stížnosti však byl žalobce advokátem zastoupen – tímto advokátem byl advokát Mgr. Antonín Novák z Olomouce. K argumentu žalobce, který závěr žalované, že stěžovatel musí být povinně zastoupen advokátem, přičemž tato povinnost se týká celého řízení, což znamená, že musí být splněna již v době podání návrhu, označil za „hrubou svévolnost“ a „mylnou premisu“, žalovaná uvedla, že postup, kdy si stěžovatel (bez právního vzdělání) sám podá ústavní stížnost v přesvědčení, že mu Ústavní soud tento nedostatek podání do budoucna vždy „odpustí“ tím, že ho vyzve k odstranění této vady podání, je nesprávný. Ústavní soud v mnoha jiných věcech jiných stěžovatelů poté, co stejnému stěžovateli bylo výzvou či výzvami v předchozích řízeních o ústavní stížnosti vysvětleno, jak se to s právním zastoupením dle zákonné úpravy má, již nepřistupuje k výzvě k odstranění vady podání, ale rovnou k odmítnutí ústavní stížnosti. Tohoto by si měl být žalobce vědom, a proto nemůže od žalované očekávat, že bude jeho nesprávnou procesní cestu podporovat.
- [10] Dále žalovaná konstatovala, že své rozhodnutí mohla vybudovat i na dalším zákonném důvodu, a to že v dané věci jde o zjevně bezdůvodné uplatňování práva (ustanovení § 18a odst. 5 zákona o advokacii). Nejvyšší správní soud totiž volební stížnost žalobce odmítl pro nesplnění podmínek řízení, přičemž nelze přehlédnout věcný rozměr problematiky – šlo o institut zvláštního seznamu dle ustanovení § 6 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů. V případě voleb do Senátu se do zvláštního seznamu zapisují pouze voliči přihlášení k trvalému pobytu ve volebním obvodu, kde jsou vyhlášeny volby. Žalobce tvrdí, že má pobyt v Přerově. Na podzim 2020 proběhly senátní volby jak v senátním obvodu 63 Přerov, tak v obvodu 66, kam spadá i obec Mírov, na jejímž správním území se nachází věznice, kde je nyní žalobce. Není proto možné, aby žalobce volil v jiném senátním obvodu (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 11. 2018, č.j. Vol 77/2018-21).
- [11] V podání doručeném zdejšímu soudu dne 1. 10. 2021 žalobce uvedl, že o ustanovení advokáta žalovanou žádá jen v případě mimořádných opravných prostředků, nikoliv pro všechny spory, které se rozhodne vést, a to jen v případě, kdy ostatní možnosti selžou. Dále uvedl, že mu Ústavní soud lhůtu prodloužil až do 31. 5. 2021. Argumentovat opožděností žádosti je tak dle žalobce nesmyslné, neboť to neodpovídá realitě. Skutečnost, že jej nakonec *pro bono* zastupoval Mgr. Antonín Novák, s věcí dle žalobce nesouvisí.

Stejně tak nemá význam následné polemizování nad důvodností či nedůvodností ústavní stížnosti.

- [12] Žalobce dále podal k vyjádření žalované repliku (doručena zdejšímu soudu dne 2. 11. 2021), ve které upozornil na nízkou „nálezovost“ Ústavního soudu. Namítal, že posoudit důvodnost žaloby může jen soud, nikoliv žalovaná. Dále odkázal na „Strukturu rozhodovací praxe z hlediska dlouhodobého horizontu“, kterou vytváří Ústavní soud. Rovněž pak k důkazu navrhoval, aby si soud od žalované vyžádal statistické tabulky pro 20 nejčastějších žadatelů o ustanovení advokáta k poskytnutí právní služby a nejúspěšnějších žadatelů podle počtu ustanovení advokáta tak, aby bylo možné posoudit, zda je jeho situace skutečně natolik výjimečná, aby šlo o zneužívání práva, či nikoliv. Stejný den bylo soudu doručeno další podání žalobce, ve kterém připomněl, že zásah do práva na obhajobu trvá již od jara 2019, přičemž platí, že čím delší zásah, tím se zvyšuje i jeho intenzita.
- [13] Žalobce dne 13. 3. 2022 prostřednictvím soudem ustanoveného právního zástupce svou žalobu doplnil. Namítal, že žalovaná nevycházela z předpokladů stanovených zákonem o advokacii pro nevyhovění žádosti. Dle tohoto zákona měla žalovaný totiž především zkoumat majetkové a příjmové poměry žadatele; a dále pak samotné meritum věci, zda řízení, pro které žadatel žádá určení advokáta je důvodné a zda žadatel v řízení, pro které žádá ustanovení advokáta, neuplatňuje svá práva bezdůvodně. Žalovaná však nic takového nezkoumala, ale své rozhodnutí založila pouze na tom, že žalobce žádá o určení advokáta opakovaně. Takový přístup nelze dle žalobce akceptovat. Zákon sice stanoví, že žalovaná nemusí žalobci vyhovět, pokud jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva, nicméně zde je třeba zkoumat, zda řízení, pro které žadatel žádá určení advokáta, není bezdůvodným uplatňováním nebo bráněním práva. Není tím dle žalobce myšlena samotná žádost. Žalovaná se tímto zabývala poprvé až ve svém vyjádření k podané žalobě, kdy navíc uváděla skutečnosti, které jí v době podání žádosti ani nemohly být známy. Samotný fakt, že si žalobce následně našel právní pomoc, pak ještě neznamená, že nebyl krácen na svých právech a že postup žalované nebyl nezákonný. Dále uvedl, že pokud žalovaná nemá v zákonných předpisech stanoven limit pro uplatnění žádostí o určení advokáta na jednoho žadatele, pak je právem každého žadatele žádat o určení advokáta i opakovaně. Povinností žalované je pro každou takovou žádost zkoumat podmínky. Nadto podotkl, že existují žadatelé, kteří o určení advokáta žádali vícekrát než žalobce a žalovanou jim bylo vyhověno. Dále namítal, že jeho žádost byla včasná, neboť byla podána více než 20 dnů před uplynutím lhůty. Zároveň žalobce již v žalobě vysvětlil, že z objektivních důvodů nebylo z jeho strany možné žádost podat dříve. Skutečnost, že žalobce podal ústavní stížnost sám a že Ústavní soud vůči němu postupoval tak, že mu dal prostor k odstranění vad jeho podání, je pak dle žalobce v pořádku a v souladu se zákonem, a to zejména s poučovací povinností soudů.
- [14] Dne 3. 1. 2022 byla soudu doručena žádost žalobce o zajištění jeho osobní účasti na nařízeném ústním jednání formou videokonference z Věznice Mírov. Soud tuto žádost neshledal důvodnou, jednak proto, že se žalobce již v průběhu řízení k meritum věci několikrát vyjádřil, jednak proto, že je zastoupen soudem ustanoveným advokátem, a proto nebude svou neúčastí zkrácen na svém právu na spravedlivý proces.
- [15] V podání ze dne 11. 1. 2023 žalobce odkázal na judikaturu Ústavního soudu ohledně osobní účasti žalobce na ústním jednání. Dále konstatoval, že žalovaná napadeným rozhodnutím jednala v rozporu s nálezem Ústavního soudu sp.zn. II.ÚS 1866/20. Rovněž pak uvedl, že se žalovaná dopustila zneužití práva ve smyslu rozsudku Nejvyššího

správního soudu č.j. 8 As 182/2014-12. V závěru tohoto podání žalobce navrhl, aby soud jednak zrušil žalobou napadené rozhodnutí, jednak aby žalované zakázal pokračovat v porušování práv žalobce na právní pomoc v řízení.

- [16] Při ústním jednání před soudem konaném dne 12. 1. 2023 setrvali účastníci řízení na svých dříve uplatněných argumentech.
- [17] Z obsahu spisového materiálu předloženého žalovaným správním orgánem vyplynuly následující, pro rozhodnutí ve věci samé, podstatné skutečnosti:
- [18] Žalobce požádal dne 21. 2. 2021 o určení advokáta dle ustanovení § 18c zákona o advokacii k zastoupení v řízení před Ústavním soudem ve věci sp.zn. IV.ÚS 56/21.
- [19] Žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 25. 3. 2021, č.j. 10.01-000115/21-002, rozhodl předseda ČAK, že se žalobci advokát k poskytnutí bezplatné právní služby dle ustanovení § 18c zákona o advokacii neurčuje.
- [20] V odůvodnění tohoto rozhodnutí žalovaná uvedla, že eviduje ve svém evidenčním systému 47 žádostí žalobce o určení advokáta k poskytnutí právní služby, kdy mu bylo ve 25 případech vyhověno, ač je tento institut práva zaměřen k zajištění jedné konkrétní právní služby v nezbytně nutném rozsahu a nikoliv k poskytování generální právní pomoci ve všech žalobcem vedených sporech a řízeních. Uvedla, že její úlohou je mimo jiné i to, aby dbala nad tím, aby ze strany žadatelů nedocházelo k neúměrnému zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc. Ze strany žalobce se tak jedná o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc dle ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii.
- [21] Dále uvedla, že žalobce v žádosti uvedl, že výzva k odstranění vad ze dne 13. 1. 2021 od Ústavního soudu mu byla doručena dne 15. 1. 2021; v této výzvě je stanovena lhůta pro odstranění vad v délce 60 dnů, tj. do 16. 3. 2021. Žádost byla žalované doručena dne 24. 2. 2021, tj. po polovině stanovené lhůty, resp. 20 dnů před uplynutím lhůty k doplnění ústavní stížnosti. Dále uvedla, že podání žalobce, kterým napadal usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 11. 2020, č.j. Vol 5/2020-22, určené Ústavnímu soudu je ze dne 3. 1. 2021 a Ústavnímu soudu bylo doručeno dne 8. 1. 2021. Již při podání ústavní stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem, což je žalobci známo, neboť se zdaleka nejedná o jeho první ústavní stížnost. Žalobce tak měl dle žalované dostatek času k podání žádosti, i přes jím uváděné důvody. Je mu detailně znám formulář a náležitosti žádosti, průběh řízení o žádosti a především podmínky pro vznik práva na určení advokáta. Dále je mu známo, že žalovaná má na vydání rozhodnutí lhůtu 30 dnů, kterou lze případně prodloužit. Žádosti jsou vyřizovány postupně podle data doručení. Dle žalované je také třeba vzít v potaz, že případně určený advokát musí mít dostatečný časový prostor pro převzetí věci, seznámení se s ní, vyhodnocení stavu věci a případné vypracování podání. Žádost žalobce tak dle žalované není včasná dle ustanovení § 18c odst. 2 zákona o advokacii.
- [22] Městský soud v Praze na základě žaloby, v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), přezkoumal napadené rozhodnutí, včetně řízení, které jeho vydání předcházelo. Při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba byla podána důvodně.
- [23] Podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii: „*Ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak (dále jen „žadatel“), má právo, aby mu Komora na základě*

jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí a) právní porady podle § 18a nebo b) právní služby podle § 18c.“

[24] Podle ustanovení § 18c zákona o advokacii: „(1) Žadatel, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní služby, zastoupen jiným advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2 písm. a), má právo, aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní služby. V téže věci může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2.

(2) Žádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje

a) popis věci, v níž by měla být právní služba poskytována, a

b) prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní služba žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).

(3) Nejde-li o poskytnutí právní služby na náklady státu podle § 23 odst. 3, je žadatel povinen v žádosti podle odstavce 2 doložit, že se neúspěšně pokusil zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou oslovených advokátů.

(4) K žádosti musí být přiloženy doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob za období 6 kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti, jakož i doklady o jeho majetkových poměrech. Podrobnosti náležitostí žádosti včetně vzoru jejího formuláře a způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komorě sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

(5) Komora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, bez zbytečného odkladu. Komora žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva.

(6) V rozhodnutí o určení advokáta Komora vymezí věc, v níž je advokát povinen právní služby poskytnout, jakož i rozsah těchto služeb. Komora může v rozhodnutí o určení advokáta stanovit i další podmínky poskytnutí právních služeb. Komorou určený advokát je povinen právní služby žadateli poskytnout za Komorou určených podmínek. To neplatí, jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytnutí právních služeb uvedené v § 19 nebo jde-li o zneužití práva, zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2; v těchto případech advokát o důvodech neposkytnutí právních služeb bez odkladu písemně vyrozumí žadatele a Komoru. Určení advokáta Komorou nenahrazuje plnou moc vyžadovanou zvláštními právními předpisy k obhajobě toho, jemuž byl advokát Komorou určen, v trestním řízení nebo k jeho zastupování v jiném řízení. (...)

[25] Podle ustanovení § 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu: „Ústavní stížnost lze podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení.“

[26] Soud předně konstatuje, že podle právní věty rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 9. 2008, č.j. 6 Ads 19/2008-103, je rozhodnutí o určení advokáta Českou advokátní komorou (ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii) rozhodnutím v oboru veřejné správy a podléhá přezkumu ve správním soudnictví.

[27] Ke skutkovému stavu pak soud uvádí, že ze správního spisu vyplývá a mezi účastníky není sporné, že žalobce žalovanou požádal o určení advokáta v řízení před Ústavním soudem ve

vedené pod sp.zn. IV.ÚS 56/21, tj. ve věci ústavní stížnosti proti usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 11. 2020, č.j. Vol 5/2020-22. Žalovaná žádosti žalobce nevyhověla, neboť dospěla k závěru, že žalobce nesplnil podmínky uvedené v ustanovení § 18c odst. 5 a § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Konkrétně měla za to, že se ze strany žalobce jedná o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc, resp. že žádost nebyla podána včas s ohledem na lhůtu k podání, resp. doplnění žalobcem podané ústavní stížnosti. Sporným v dané věci tak bylo právní posouzení žádosti, resp. existence zákonných podmínek pro stanovení advokáta žalobci dle jeho žádosti.

[28] K prvnímu důvodu nevyhovění žádosti soud uvádí, že podle ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii žalovaná žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva. Žalovaná k tomuto důvodu nevyhovění žádosti uvedla, že ve svém systému eviduje 47 žádostí žalobce o určení advokáta k poskytnutí právní služby (s tím, že ve 25 případech mu bylo vyhověno), ač je tento institut zaměřen k zajištění jedné konkrétní služby v nezbytně nutném rozsahu a nikoliv k poskytování generální právní pomoci ve všech žalobcem vedených sporech a řízeních.

[29] Důvodem, pro který žalovaná v nyní posuzované věci nevyhověla žádosti žalobce o určení advokáta k zastoupení v řízení před Ústavním soudem (k doplnění žalobcem podané ústavní stížnosti), tedy bylo množství žádostí o určení advokáta k poskytnutí právní služby, které k ní žalobce podává. Soud zdůrazňuje, že žalovaná nevyhověla žádosti žalobce *a priori* z důvodu počtu jím podaných žádostí. Jakkoli tedy soud respektuje úlohu žalované, která má dbát na to, aby ze strany žadatelů nedocházelo k neúměrnému zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc, tak nastíněný postup nemůže dle soudu bez dalšího obstát.

[30] Lze přisvědčit tvrzení žalované, že smyslem určení advokáta není zajištění generálních právních služeb pro všechna řízení, jejichž účastníkem má žadatel v úmyslu se stát. Tento institut má naopak zajistit „*bezplatný přístup k právní pomoci (v jedné individuální věci) těm účastníkům řízení, kteří ji v konkrétní životní situaci skutečně potřebují a nemohou si ji sami dovolit,*“ jak například shrnul Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 24. 11. 2021, č.j. 2 As 159/2021-105. Soud však dospěl k závěru, že samotný počet podaných žádostí nemůže být sám o sobě důvodem pro nevyhovění žádosti žalobce. Žalovaná je povinna přihlédnout především k povaze věci, pro kterou ji žalobce žádá o určení advokáta. Je rovněž vhodné a nutné posoudit, v jakém období byly tyto žádosti podány (v daném případě se jednalo o 47 žádostí mezi lety 2011 a 2021), příp. v kolika případech byl žalobce úspěšný (pozn. soudu: toto jediné kritérium žalovaná posoudila) atd. Takové úvahy však v žalobou napadeném rozhodnutí, s výjimkou kritéria úspěšnosti předchozích žádostí, zcela absentují, neboť žalovaná rozhodla pouze s ohledem na pouhý počet žalobcových žádostí. Žalovaná však byla dle názoru soudu povinna přihlédnout k individuálním okolnostem případu žalobce a své závěry dostatečně odůvodnit. Na druhou stranu soud nevylučuje, že mnohonásobné a opakované podávání žádostí o určení advokáta může být v obecné rovině indikátorem sudičství žadatelů, resp. zneužívání institutu určení advokáta. Neobstojí však samostatně jako jediný podklad pro takový závěr.

[31] Soud v této souvislosti poukazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu týkající se rozhodování správních soudů o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, konkrétně případů, kdy soudy nevyhovují žádostem o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce právě s ohledem na počet vedených sporů. Ačkoliv se jedná o

odlišnou situaci, je soud přesvědčen, že níže uvedené obecné právní závěry lze vztáhnout i na nyní posuzovanou věc. Soud proto odkazuje například na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 2. 2021, č.j. 10 As 395/2020-17, ze dne 16. 10. 2020, č. j. 2 As 331/2020-10, či ze dne 10. 11. 2020, č.j. 10 As 296/2020-12. Soud konstatuje, že z uvedených rozhodnutí je zřejmé, že v případech, kdy soud nevyhověl žádostem o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce s ohledem na počet vedených sporů, k tomu ovšem vždy přistoupily další okolnosti, např. jakým způsobem ten který žalobce vyvolává a vede soudní spory, to, co je podstatou těchto sporů, sériová a stereotypní argumentace atd. Naopak Nejvyšší správní soud shledal důvodnou kasační stížnost v případě, kdy soud rozhodl pouze paušálně s ohledem na počet podaných žádostí a žalob, nepřihlédl k individuálním okolnostem případu a své závěry v tomto směru dostatečně neodůvodnil.

- [32] Nehledě na správnost či nesprávnost závěru žalované o zneužití určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby v žalobcově případě tak soud uzavírá, že pouhý odkaz na množství evidovaných žádostí žalobce nemůže postačovat. Tak jako se zneužití institutu určení advokáta může dopustit žadatel v rámci své historicky první podané žádosti, tak se ho může dopustit žadatel i s žádostí o poskytnutí bezplatné právní služby v žádosti stoprvní. Opačný závěr by umožňoval žalované paušálně označovat za zneužití práva na poskytnutí bezplatné právní pomoci veškeré žádosti podané žadateli, kteří překročili určitou hranici počtu evidovaných žádostí, a to v zásadě bez nutnosti zkoumat jejich obsah.
- [33] Soud tak dospěl k závěru, že žalovaná nedostatečně odůvodnila svůj závěr hodnotící žalobcovu žádost jako zneužití práva ve smyslu ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii. Napadené rozhodnutí je tak v této části nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů rozhodnutí [ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) s.ř.s.].
- [34] Soud dále uvádí, že žalovaná své úvahy ohledně zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc dle ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii ze strany žalobce přiblížila ve vyjádření k žalobě – srov. bod V. na str. 5 a 6 vyjádření žalované k žalobě, kde sama žalovaná přiznala, že mohla své nevyhovující rozhodnutí vybudovat i na dalším zákonném důvodu, a sice že v dané věci jde o zjevně bezdůvodné uplatňování práva dle ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii. Soud ovšem zdůrazňuje, že nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nedostatek důvodu nelze zhojit ve vyjádření k žalobě (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2008, č.j. 8 Afs 66/2008-71, či ze dne 28. 1. 2009, č.j. 1 As 110/2008-99).
- [35] Na úplný závěr k tomuto důvodu nevyhovění žádosti soud odkazuje na rozsudky zdejšího soudu ze dne 26. 5. 2021, č.j. 5A 47/2019-64, a ze dne 21. 4. 2022, č.j. 3A 42/2021-34, ve kterých byly vysloveny totožné závěry.
- [36] Druhým důvodem nevyhovění žádosti žalobce o určení advokáta k poskytnutí právní služby bylo to, že žalovaná dospěla k závěru, že žádost nebyla včasná podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Žalovaná uvedla, že žalobci byla Ústavním soudem stanovena lhůta pro odstranění vad ústavní stížnosti do 16. 3. 2021 (pozn. soudu: 60 dnů ode dne doručení výzvy k odstranění vad, ke kterému došlo dne 15. 1. 2021), přičemž žalobce podal svou žádost o určení advokáta dne 24. 2. 2021, tj. až po polovině stanovené lhůty, resp. 20 dnů před uplynutím lhůty k doplnění ústavní stížnosti. S odkazem na to, že žalobce napadl ústavní stížností ze dne 3. 1. 2021 usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 11. 2020,

dospěla žalovaná k závěru, že měl dostatek času k podání žádosti o určení advokáta. Vyslovila rovněž závěr, že má na vydání rozhodnutí o žádosti lhůtu 30 dnů, s tím, že určený advokát musí mít dostatečný časový prostor pro převzetí věci, seznámení se s ní, vyhodnocení stavu věci a případné vypracování podání.

[37] Zákon o advokacii nestanovuje konkrétní lhůtu k podání žádosti o určení advokáta. Z výše citovaného ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii vyplývá, že žádost určení advokáta k poskytnutí právní porady dle ustanovení § 18a nebo právní služby dle § 18c zákona o advokacii musí být toliko včasná. Tento požadavek podle názoru městského soudu má zajistit, aby poskytnuté právní služby (event. porady) byly pro žadatele efektivní, a byl tak tím splněn účel určení advokáta. Včasnost žádosti je pak nutné posoudit individuálně. Lhůta k podání ústavní stížnosti činí 2 měsíce, je propadná a po jejím uplynutí Ústavní soud stížnost odmítne jako opožděnou [ustanovení § 72 odst. 3 a § 43 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu]. V daném případě žalobce podal „blanketní“ ústavní stížnost, přičemž byl výzvou ze dne 13. 1. 2021 vyzván Ústavním soudem k odstranění vad ústavní stížnosti ve lhůtě 60 dnů ode dne doručení výzvy. V případě nevyhovění této výzvě tak „hrozilo“ odmítnutí návrhu v souladu s ustanovením § 43 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

[38] Soud dále považuje za nutné korigovat závěr žalované uvedený v napadeném rozhodnutí, tj. že má na vydání rozhodnutí o určení advokáta lhůtu 30 dnů, kterou lze případně i prodloužit. Zákon o advokacii totiž v ustanovení § 55 odst. 1 stanoví, že *„[v]e věcech uvedených v § 44 odst. 3, § 45 odst. 2 [pozn. soudu: v písm. a) je zakotvena pravomoc předsedy České advokátní komory rozhodovat o určení advokáta podle ustanovení § 18a až § 18c] a v § 46 odst. 6 postupují orgány Komory podle správního řádu, nestanoví-li tento zákon něco jiného. Ustanovení § 10 a 11, 13, 58 až 63, § 71 odst. 3 až 5, § 73 odst. 1, § 80 až 100, 103 až 129, 134 až 139, 141 až 152 a 178 správního řádu se přitom nepoužijí.“* Zákon o advokacii pak jednak stanoví, že Česká advokátní komora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, a to *„bez zbytečného odkladu“* (srov. ustanovení § 18c odst. 5 věta první tohoto zákona), jednak v ustanovení § 55 odst. 1 věta druhá výslovně uvádí, že se nepoužije mimo jiné ustanovení § 71 odst. 3 správního řádu [*„Pokud nelze rozhodnutí vydat bezodkladně, je správní orgán povinen vydat rozhodnutí nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení, k nimž se připočítává doba a) až 30 dnů, jestliže je zapotřebí nařídit ústní jednání nebo místní šetření, je-li třeba někoho předvolat, někoho nechat předvést nebo doručovat veřejnou vyhláškou osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat, nebo jde-li o zvlášť složitý případ, b) nutná k provedení dožádání podle § 13 odst. 3, ke zpracování znaleckého posudku nebo k doručení písemnosti do ciziny.“*]. Závěr žalované, že na vydání předmětného rozhodnutí má 30 dnů, je tak v přímém rozporu se zákonem o advokacii, neboť ten žalované ukládá, aby takové rozhodnutí vydala *„bez zbytečného odkladu“*.

[39] V daném případě zároveň soud uznává argument, že pokud je žádaná služba vázána striktně na lhůtu (zde na lhůtu k odstranění vad podané ústavní stížnosti), pak logicky půjde k tíži žadatele, pokud nepožádal o určení advokáta s dostatečným předstihem tak, aby tuto žádost žalovaná vyřídila jak ve „své“ lhůtě pro rozhodnutí, tak především ve lhůtě potřebné k uskutečnění právní služby.

[40] Nicméně v nyní projednávaném případě soud dospěl k závěru, že úvaha žalované o (ne)včasnosti žalobcovy žádosti o určení advokáta k poskytnutí právní služby je neúplná. Je tomu tak proto, že žalovaná při svých úvahách ohledně včasnosti žádosti zcela pominula

okolnosti, pro které žalobce podal svou žádost k poštovní přepravě až dne 21. 2. 2021 (žalované doručena dne 24. 2. 2021). Jak žalobce opakovaně zdůrazňoval, tak žádost nemohl podat dříve, neboť mu až tohoto dne skončila izolace ve věznici Mírov, která nastala po příjezdu z Ostravy, kam byl eskortován ve věci sp.zn. 29T 1/2011. Přihlédnout pak lze rovněž k tomu, že Ústavní soud, jak tvrdil v žalobě žalobce, žalobci následně znovu prodloužil lhůtu k odstranění vad podání (ústavní stížnosti), a to do 1. 5. 2021, a to z důvodu operace žlučníku, nouzového stavu a zaměstnanosti právníků.

[41] Za této situace soud dospěl k závěru, že žalovaná při své úvaze o včasnosti žádosti žalobce nezohlednila všechny relevantní skutkové okolnosti, a to zejména otázku možnosti či nemožnosti podat žádost v nařízené izolaci (karanténě), a otázku žalobcova zdravotního stavu. Úvaha žalované je tak dle soudu i ve vztahu k druhému důvodu pro neurčení advokáta nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů rozhodnutí.

[42] Soud dále považuje za vhodné vypořádat se s některými dílčími argumenty, které v průběhu řízení přednesli účastníci řízení.

[43] Předně soud považuje za naprosto irelevantní odkaz žalobce na tzv. „nálezovost“ Ústavního soudu, neboť ta není vůbec předmětem řízení. Stejně tak soud nepovažoval za nutné a důvodné provádět dokazování statistickými tabulkami žalované (srov. bod [12] tohoto rozsudku) ohledně nejčastějších a nejúspěšnějších žadatelů o určení advokáta k poskytnutí právní služby, neboť žalovaná je povinna vždy posoudit nejen počet žádostí ze strany konkrétního žadatele, ale rovněž i povahu konkrétního „sporů“, jak soud vyslovil v bodech [30] až [32] tohoto rozsudku.

[44] Dále účastníci řízení polemizovali o tom, zda již při podání ústavní stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem. Podle ustanovení § 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu platí, že *„fyzické a právnické osoby jako účastníci nebo jako vedlejší účastníci řízení před Ústavním soudem musí být zastoupeny advokátem v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy.“* V usnesení ze dne 23. 9. 2004, sp.zn. Pl.ÚS 44/04 Ústavní soud uvedl, že *„[p]ovinnost být v řízení zastoupen se vztahuje na celé řízení, včetně sepsání samotné ústavní stížnosti. Nelze se domnívat, že tento úkon není součástí řízení před Ústavním soudem, ba právě naopak, je to prakticky nejdůležitější část řízení, neboť účast advokáta při podávání ústavních stížností má jednak vyloučit a omezit zbytečná podání a tím chránit občany před zbytečnými finančními náklady, jednak má již v podání vyhodnotit skutečnosti vedoucí k porušení ústavnosti, včetně označení, která základní práva a svobody občanů byly porušeny, to vše za dodržení zákonem předepsaných náležitostí.“* V usnesení ze dne 17. 3. 1998, sp.zn. Pl.ÚS 296/97 pak uvedl, že *„[p]ovinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) je dostatečně – i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení před Ústavním soudem – zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek apod.). Je totiž věcí státu, a nikoliv subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je – i nemajetným žadatelům – poskytnutí právní pomoci zabezpečeno; posuzováno ústavními aspekty nelze současné úpravě poskytování právní pomoci nic vytknout.“*

[45] Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nutnost právního zastoupení se vztahuje na celé řízení před Ústavním soudem, tj. již na okamžik sepsání a podání návrhu. Jak však vyplynulo v nyní projednávané věci, tak nedostatek právního zastoupení v této fázi řízení Ústavní soud nepovažoval za neodstranitelnou vadu návrhu a žalobce vyzval k odstranění této

vady. Dle soudu tak nelze *a priori* postup stěžovatele, spočívající v tom, že si sám podá ústavní stížnost s tím, že jej následně Ústavní soud vyzve k odstranění vady, která spočívá v nedostatku právního zastoupení advokátem, hodnotit jako nesprávný, jak učinila žalovaná. Je totiž vždy třeba posuzovat daný konkrétní případ, jak ostatně činí i Ústavní soud – žalovaná upozornila na praxi Ústavního soudu, který ve věci jiných stěžovatelů poté, co stejnému stěžovateli bylo výzvou či výzvami v předchozích řízeních o ústavní stížnosti vysvětleno, jak se to s právním zastoupením dle zákonné úpravy má, již nepřistupuje k výzvě k odstranění vady podání, ale rovnou k odmítnutí ústavní stížnosti; avšak v daném případě takto Ústavní soud nepostupoval.

- [46] Soud dále považuje za nutné odmítnout argument žalované, že žalobce netvrdil a neprokázal, že byl na svých právech zkrácen vydáním napadeného rozhodnutí, neboť byl v řízení o ústavní stížnosti zastoupen advokátem (Mgr. Antonínem Novákem). Skutečnost, že si žalobce i přes nevyhovující rozhodnutí žalované následně našel právní zastoupení k řízení u Ústavního soudu, dle soudu nemůže znamenat, že by byl (resp. nemohl být) zkrácen na svých právech, tj. že by snad žalobce nebyl oprávněn podat žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve smyslu ustanovení § 65 a násl. s.ř.s., či že by tato žaloba měla být automaticky vyhodnocena jako nedůvodná. Do veřejných subjektivních práv žalobce totiž bylo „zasaženo“ právě vydáním žalobou napadeného rozhodnutí o neurčení advokáta, a proto byl žalobce oprávněn proti tomuto rozhodnutí podat žalobu dle ustanovení § 65 a násl. s.ř.s. Následná skutečnost, že si žalobce našel právní zastoupení (tj. *de facto* docílil toho, čeho chtěl docílit podáním žádosti u žalované), dle soudu nemá vliv na posouzení podmínek pro podání takové žaloby, resp. nemá vliv na posouzení její důvodnosti.
- [47] Na úplný závěr soud uvádí, že jakkoliv sám označil vydání napadené rozhodnutí za „zásah“ do veřejných subjektivních práv žalobce, neznamena to, že by jej považoval za „zásah“ ve smyslu ustanovení § 82 a násl. s.ř.s. V nyní projednávaném případě podal žalobce žalobu proti rozhodnutí správního orgánu dle ustanovení § 65 a násl. s.ř.s., nikoliv žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu dle ustanovení § 82 s.ř.s. Tato žaloba má ve vztahu k žalobě proti rozhodnutí správního orgánu tzv. subsidiární povahu (srov. ustanovení § 85 odst. 1 s.ř.s.). Z toho důvodu soud nemohl vyhovět návrhu žalobce, aby zakázal žalované pokračovat v porušování práv žalobce na právní pomoc v řízení. Tento návrh jednak svou dikcí spadá pod ustanovení § 87 odst. 2 s.ř.s., tj. jedná se o návrh v rámci zásahové žaloby, jednak zrušením žalobou napadeného rozhodnutí nyní vydaným rozsudkem byl tento „zásah“ v dané konkrétní věci ukončen (odstraněn).
- [48] Z uvedených důvodů soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je nezákonné pro nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí, a proto jej zrušil dle ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Dále soud vrátil věc dle ustanovení § 78 odst. 4 s. ř. s. žalované k dalšímu řízení, ve kterém bude žalovaná vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (ustanovení § 78 odst. 5 s. ř. s.).
- [49] Výrok II. o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobce, který měl ve věci úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti žalovanému, který ve věci úspěch neměl. Žalobci však v řízení před zdejším soudem žádné důvodně vynaložené náklady nevznikly. Žalobce neměl náklady se zaplacením soudního poplatku, neboť byl od soudních poplatků osvobozen usnesením zdejšího soudu ze dne 22. 12. 2021, č.j. 6A 44/2021-46. Neměl ani náklady spojené

s právním zastoupením, neboť byl v řízení zastoupen zástupcem, který mu byl ustanoven citovaným usnesením zdejšího soudu. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (ustanovení § 35 odst. 10 s.ř.s.), nikoli žalovaný. Žalobci tak žádnou náhradu nákladů řízení nelze přiznat. Žalovaná pak na náhradu nákladů řízení jako neúspěšný účastník nemá právo. Proto soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[50] Na závěr soud dodává, že odměna soudem ustanoveného zástupce mu bude přiznána samostatným usnesením (srov. výrok III. tohoto rozsudku).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 12. ledna 2023

JUDr. Ladislav Hejtmánek
předseda senátu